

РЕГУЛЯТОРИ «ІННОВАЦІЙНОГО ЛІФТУ» ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ПІД ВПЛИВОМ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНО-СТРУКТУРНИХ ЗМІН REGULATORS OF "INNOVATION ELEVATOR" OF THE UKRAINIAN ECONOMY UNDER THE INFLUENCE OF INSTITUTIONAL AND STRUCTURAL CHANGES

Наталія КРАУС,
кандидат економічних наук,
докторант відділу теорії економіки і фінансів,
Науково-дослідний фінансовий інститут
ДНУ «Академія фінансового управління»
Міністерства фінансів України, Київ

Nataliya KRAUS,
PhD in Economics,
Doctoral candidate, Department of Theory
of Economics and Finance, Financial Research
Institute of the State Academic Institution
"Academy of Financial Management"
of the Ministry of Finance of Ukraine, Kyiv

Характеризуючи концептуальні засади інституціоналізації інноваційної економіки на макро-, мезо- та мікрорівні, слід зазначити, що на практиці дотепер не напрацьовано системних та цілеспрямованих заходів і регуляторів щодо обґрунтованого й послідовного формування інноваційної економіки. Під останнім слід розуміти сукупність пріоритетів, принципів, моделей та регуляторів реалізації довгострокових цілей, які забезпечують узгодження інтересів, форм, методів та інструментів управлінського впливу з максимальним урахуванням викликів глобалізованого розвитку [1, с. 14].

Із дослідженням загальних аспектів структурної перебудови в перехідних економіках та питаннями реформування інституційної структури економіки пов'язані імена І.Іноземцева, Л.Федулової, Є.Фіакселя.

У сфері інституціональної теорії досить плідно працюють українські та російські науковці, які створюють інституціональні моделі з урахуванням економічних умов та особливостей, що характерні для пострадянських країн. У ряді праць на основі застосування міждисциплінарного підходу здійснюється науковий пошук геополітичних, історичних, етнічних, морально-психологічних і культурних чинників інституціональних перетворень економіки. Але разом з тим значна кількість проблем інституціоналізації інноваційної економіки в контексті економічної модернізації залишаються недостатньо розкритими.

Метою статті є дослідження дефініції таких економічних категорій, як «інноваційний ліфт», «фінансово-економічний регулятор», «політико-правовий регулятор», «інституціональний регулятор» та «організаційно-технологічний регулятор»; розкриття основних процесів інституціоналізації інноваційної економіки та обґрунтування доцільності інституціоналізації у формуванні високого інноваційно-інвестиційного рівня України в парадигмі глобального розвитку; з'ясування заходів і можливих шляхів інституціоналізації інноваційної економіки в контексті економічної модернізації.

Кожна країна світу обирає свою політику розвитку. Інструментами цієї політики можуть бути «програми, організації, правила, норми та розпорядження з активним залученням державного сектора, які цілеспрямовано або опосередковано впливають на інвестиції в науково-дослідну, інноваційну діяльність» [2, с. 23].

Якість інститутів для інноваційного розвитку в Україні створюється за рахунок інституціональних трансформацій на основі певних процесів, а саме:

□ оновлення (рекомбінація діючих інститутів);

- створення (проекування) нових інститутів;
- імпорт запозичених інститутів;
- трансформація існуючих неформальних інститутів у нові формальні інститути (і навпаки);
- адаптація існуючих формальних інститутів до нових неформальних (і навпаки) [3, с. 21].

На інституціоналізацію інноваційної економіки в Україні на основі комбінування вказаних вище процесів впливають такі загрози:

- інституційний конфлікт, що виникає внаслідок дисфункції «імплантованого» інституту;
- посилення неоднорідності інституціонального середовища;
- можливість запозичення не тільки прогресивних, а й негативних рис інституту, що імпортується;
- неадекватність реалізації запозичених норм;
- суперечність між офіційними нормами та сприйняттям їх у суспільстві;
- опортуністична і девіантна поведінка економічних суб'єктів [4, с. 227].

Сподівання, що модернізація українського виробництва може бути ефективно проведена на основі механічного запозичення закордонних передових технологій, є невіправданими. По-перше, імпортування технологічних нововведень спричинить подорожчання інноваційної продукції, незважаючи на те, що трудові ресурси залишатимуться дешевими (що було характерно для нових індустріальних країн Південно-Східної Азії) [5, с. 82–84]. По-друге, запозичення спричинить технологічну залежність від країн-позичальників та іноземних ТНК. Вони

зможуть визначати свої умови розвитку, спрямовані на недопущення появи додаткового конкурента. У зв'язку з цим перетворення в економіці України мають супроводжуватися використанням власного науково-технічного та освітнього потенціалів [6, с. 10].

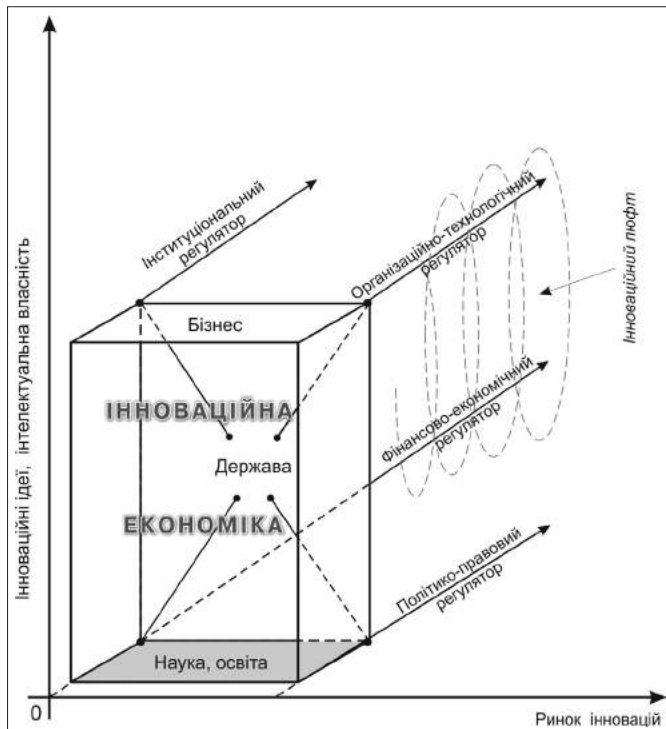
Щоб усунути зазначені загрози та прискорити процес інституціоналізації інноваційної економіки в Україні необхідні відповідні регулятори. На **рисунку** у вигляді «інноваційного ліфту» представлено чотири базових регулятори формування інноваційної економіки.

In order to remove these threats and expedite the process of institutionalization of innovative economy in Ukraine, the adequate regulators are required. In figure 1 in the form of "innovative elevator" is presented four basic regulators of formation of innovative economy.

У статті досліджено такі економічні категорії, як «інноваційний ліфт», «фінансово-економічний регулятор», «політико-правовий регулятор», «інституціональний регулятор» та «організаційно-технологічний регулятор». Розкрито основні можливі процеси інституціоналізації інноваційної економіки та обґрунтовано доцільність інституціоналізації у формуванні високого інноваційно-інвестиційного рівня України в парадигмі глобального розвитку. Запропоновано заходи та шляхи інституціоналізації інноваційної економіки в контексті економічної модернізації.

The economic categories, such as "innovative elevator", "financial and economic regulator", "political and legal regulator", "institutional regulator" and "organizational and technological regulator" are investigated in the article. The basic possible processes of institutionalization of innovative economy are disclosed and expediency of institutionalization in the formation of high innovative and investment level of Ukraine in the paradigm of global development is substantiated. The measures and ways of institutionalization of innovative economy in the context of economic modernization are offered.

Рисунок. Регулятори «інноваційного ліфту» економіки України

Джерело: авторська розробка.

Російські дослідники Е.Фіаксель та Н.Бутрюмова під «інноваційним ліфтом» розуміють «...сукупність елементів інноваційної системи, які визначають розвиток інноваційного підприємництва... регуляторів, що створюють підтримку інфраструктури та забезпечують трансфер технологій...» [7, с. 77–78].

На нашу думку, система «інноваційного ліфту» економіки України повинна бути спрямована на створення сприятливих умов для формування й розвитку інноваційної економіки. «Робота інноваційного ліфту» забезпечується «запуском» [7, с. 83] регуляторів на всіх рівнях економічної агрегації за участі державних структур, без підтримки яких «зверху», неможливий рух «знизу».

Регулятори, що представлені на рисунку, є рушійною силою в процесі формування «розвитку інноваційної економіки». Використання нами саме категорії «регулятор» викликане тим, що під ним розуміють «поле фізичне, що змінює характеристики середовища, або пристрій, який стабілізує вихідну величину об'єкта регулювання за заданим законом регулювання», а «регулятивний – це той, що направляє, спрямований, той, що вносить порядок, планомірність в що-небудь» [8, с. 1000]. Виходячи з досліджуваної проблеми, нас цікавитиме регулятор з позиції як теорії економіки, так і теорії управління.

У першому випадку регулятор можна розглядати як «економічний важіль, що опосередковано впливає через механізм інтересів на учасників економічних процесів, господарюючих суб'єктів (наприклад, ціни, норми, податки, банківські відсотки, санкції)» [8, с. 1000].

У другому випадку регулятор є «керуючим пристроєм, який слідкує за станом об'єкта управління як системи і виробляє для неї керуючі сигнали. Регулятори слідкують за змінами деяких параметрів об'єкта управління і реагують на їх зміни за допомогою деяких алгоритмів управління у відповідності із заданою якістю управління».

Вважаємо, що представлені нами на рис. 1 чотири регулятори в рамках інституціоналізації інноваційної економіки зроблять цей процес упорядкованим, тобто таким, що відбуватиметься в межах формальних правил, норм, законів та започаткує і встановить правильну й необхідну для ефективно працюючої інноваційної економіки взаємодію всіх інститутів інноваційного розвитку.

We consider that presented by us in Figure 1 four regulators within the framework of institutionalization of innovative economy will make

this process orderly, which will be held within the limits of the formal rules, norms, laws and initiate and establish a correct and necessary for the efficient running of innovative economy cooperation of all institutions of innovative development.

Дія інституціонального регулятора спрямована на встановлення правил, норм, законів, які можуть бути змінені з об'єктивних причин і сприймаються одночасно як задана умова стабільності та зниження невизначеності вибору в ході формування інноваційної економіки.

Разом з тим даний регулятор характеризується державними заходами та діями щодо формуванню «нових» інститутів інноваційного розвитку або трансформації «старих» економічних інститутів (економічних елементів соціальної структури, які характеризують форми організації і регулювання економічного життя) [8, с. 820].

У свою чергу дія політико-правового регулятора представлена діяльністю органів влади на всіх рівнях економічної агрегації та нормативно-правовими актами, що визначають загальні напрямки інноваційної політики і встановлюють правила взаємодії інститутів інноваційного розвитку. Інституціональні операції влади вважаються успішно проведеними тоді, коли нормативні акти стабілізували умови проведення економічними суб'єктами інноваційних операцій та забезпечили формування більш дієвих мотивів їхньої діяльності [9, с. 116]. У рамках даного регулятора правопорядок потрібно розглядати як суспільні відносини, що складаються в інноваційній економіці на основі беззаперечного виконання діючого законодавства у сфері інновацій [8, с. 866].

Фінансово-економічний регулятор визначає порядок утворення й використання фінансових ресурсів та інвестиційного портфеля, орієнтованих на інноваційний розвиток країни на всіх рівнях економічної агрегації.

Організаційно-технологічний регулятор є базовим підґрунтям організації інноваційної економіки на всіх рівнях економічної агрегації й реалізується за допомогою правил, норм, традицій, звичаїв. Характеризується даний регулятор рівнем інноваційної активності, уніфікації та стандартизації, використанням прогресивних матеріалів, формами спеціалізації та кооперування, рівнем електронізації, частотою оновлення продукції, тобто науково-технічним рівнем виробництва і застосуванням досягнень НТП.

Водночас організаційно-технологічний регулятор може здійснювати регулювання структури господарської системи країни та методів господарювання. Доцільно зауважити, що досконало організованою можна вважати інноваційну економіку лише таку, для якої притаманна «наявність визначеного порядку або ступінь упорядкованості системи, в тому числі в її побудові і функціонуванні» [8, с. 711].

У рамках організаційно-технологічного регулятора економіки України вважаємо за доцільне здійснювати кластеризацію на базі інноваційних хабів. Вона повинна бути орієнтована на:

1. Формування в регіонах України тематично-орієнтованих кластерів (наприклад, Дніпропетровська та Запорізька області – хіміко-технологічні; Харківська, Сумська, Черкаська і Київська області – біотехнології; Львівська область – відновлювані джерела енергії й ресурсозбереження (акцент робити на сонячній та вітровій енергетиці); Одеська, Миколаївська, Херсонська області – кораблебудування; Харківська, Київська, Вінницька області – інформаційні технології; Дніпропетровська область – ракетобудування);

2. Реорганізація системи підготовки кадрів, зміни номенклатури спеціальностей у відповідності з обраними передовими напрямками розвитку науки і технології. Наприклад, готувати спеціалістів у сфері біотехнологій лише у ВНЗ Харкова та Києва. Заборонити видачу ліцензій на підготовку даних спеціалістів у всіх інших ВНЗ України. Це дасть змогу готувати лише потрібну кількість висококваліфікованих спеціалістів, де вони зможуть проходити практику під час навчання з подальшим працевлаштуванням на підприємствах сфери біотехнологій, які сконцентровані переважно у вище визначених регіонах. Це не дозволить тимчасово збільшувати штат наукових кадрів для підготовки спеціалістів у сфері біотехнологій в інших ВНЗ.

3. Сприяння технологічній модернізації виробництва промислових підприємств Південно-Східного та Північно-Східного регіонів України.

У рамках побудови інноваційної економіки уряду України потрібно було б прийняти концепцію про інноваційний розвиток локальних територій. Дану концепцію можна назвати «Території та інститути інноваційного розвитку» (ТІІР). Згідно із запропонованою нами концепцією під такими територіями будуть розумітися території, що знаходяться в межах одного або декількох регіональних утворень, які розвиваються за рахунок своїх конкурентних переваг при активному залученні до інноваційного розвитку університетів, науково-освітніх центрів, інститутів-організацій.

До базових принципів формування територій інноваційного розвитку потрібно відносити системність, комплексність управління, стійкість та адаптивність. Разом з тим не менш важливим залишається врахування принципів глобальної оптимізації (узгодження локальних цілей функціонування елементів інноваційної системи для досягнення глобального оптимуму), логістичної координації та інтеграції (узгодженість між всіма інфраструктурними елементами інноваційної економіки), моделювання й інформаційної підтримки, гуманізації (відповідність екологічним, ергономічним, соціальним, етичним вимогам).

Фінансово-економічні регулятори у сфері інновацій мають передбачати:

1. Запровадження інструментарію оцінки довгострокової ефективності використання отриманих податкових пільг, забезпечення цільового характеру їх використання та відповідальності одержувачів за порушення умов надання пільг, строкості надання [10, с. 108].

2. Формування системи фінансування інновацій на всіх етапах інноваційного процесу: від появи ідеї до її дифузії. Система фінансування обов'язково повинна включати залучення до інноваційного процесу вільних коштів офіційних та тінювих «бізнес-ангелів».

3. Введення так званого «контракту підприємців з державою». Відповідно до нього уряд має прийняти на себе зобов'язання підтримки інтересів суб'єктів господарювання на зовнішніх ринках (наприклад, лобювати підвищення мита на ввіз конкурентоспроможного обладнання) в обмін на активізацію інноваційної діяльності (інноваційних розробок).

4. Сприяння урядом в отриманні на конкурентній основі субсидій ВНЗ на створення інноваційної інфраструктури. Конкурс має проводитися за безпосередньої участі Міністерства освіти і науки України та Міністерства економічного розвитку і торгівлі України.

До конкурсу повинні допускатися провідні ВНЗ України та НДІ, наукові дослідження і отримання освіти в яких є затребувані найбільше. Конкурсні програми підтримки мають бути розраховані на 3–5 років та спрямовуватись на розвиток інноваційних бізнес-інкубаторів, правової охорони об'єктів інтелектуальної власності, підвищення кваліфікації кадрів за кордоном у сфері інноваційної діяльності.

Ці проекти повинні характеризуватися розвинутими горизонтальними зв'язками. На високому рівні мають знаходитись інститут посередництва, інститут гнучкості та різноманітність взаємодій між бізнесом і наукою в рамках «потрійної спіралі».

Прозорість та чіткість політико-правового середовища є перевагою інноваційних економік розвинених країн світу. Щодо України, то варто зауважити, що в період з 1992 по 2014 роки Верховна Рада ухвалила близько 100 нових законів, які прямо або опосередковано стосуються інновацій. Однак ці законодавчі зміни не сприяли зміцненню єдиної інноваційної політики, а лише вирішували окремі питання різних міністерств. Так, державне управління розвитком підприємницької діяльності та інновацій входить в обов'язки різних міністерств, що перешкоджає узгодженості їх дій.

Незважаючи на велике значення та своєчасність «Стратегії інноваційного розвитку в Україні на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» [11] (яка була прийнята Постановою Верховної Ради України «Рекомендації парламентських слухань з питань «Стратегії інноваційного розвитку в Україні на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» від 21.10.2010 року, №2632-VI) та Закону України з цього питання, потреби в координації, узгодженості та інтеграції інноваційної політики, яку проводять різні органи управління, недостатньо висвітлені у зазначеному вище документі [2, с. 25].

У Законі України має бути чітко прописано, що одержувач бюджетних інвестицій (бюджетного фінансування) чи асигнувань на інноваційні проекти обов'язково повинен:

- довести дослідження до економічно застосовуваних результатів;
- запатентувати результати своєї роботи;

допустити інвестора до отримання фінансових вигод у випадку небажання самостійно займатися просуванням технології на ринок інновацій;

втратити право на результати інноваційного проекту, якщо протягом двох років не відбулося його впровадження.

У межах інституціонального та організаційного регуляторів Міністерству освіти і науки України варто було б пошук новаторів та інноваторів розпочати ще із середньої школи шляхом створення дослідно-розважальних кімнат на зразок «Розумна скарбничка» або «Розумна кімната». Мету таких структурних підрозділів на базі середніх загальноосвітніх шкіл ми вбачаємо в залученні школярів до науково-дослідного процесу, до вивчення законів науки та явищ навколишнього середовища, а отже, пошуку новаторів, майбутніх інноваторів економіки України.

На наш погляд, Міністерству освіти і науки України слід розробити ефективні програми інноваційної діяльності у вищій школі (наприклад, за назвою «Інноваційна діяльність у вищій школі» або «Регіональна інноваційна політика науки та освіти»).

Саме такі програми могли б закласти підвалини реформування науки та освіти в рамках процесу інституціоналізації інноваційної економіки. Інноваційну діяльність у вищій школі можна розглядати і як процес модернізації освіти й науки, яка відбувалася б за рахунок створення, поширення та засвоєння різного роду інновацій. Вважаємо, що в межах цих програм потрібно зобов'язати створити на базі технічних ВНЗ України інноваційні хаби, які становили б собою освітньо-науково-інноваційні комплекси та зосереджували навколо себе інноваційний бізнес. Є доцільним становлення такої галузі знань, як інноваційна глобалістика. Це дозволить сформувати підходи до розуміння інноваційних глобалізаційних процесів та створити теорію інноваційної глобалізації.

При підготовці бакалаврів та магістрів, які навчаються за рахунок коштів державного бюджету, повинні враховуватись пріоритети інноваційного розвитку окремих регіонів України, спеціалізація їх у міжрегіональному поділі праці, проблеми на ринку праці [12, с. 49]. Потрібно чітко розмежовувати студентів за такими групами: обдаровані, талановиті; ті, які успішно навчаються, старанні; ті, які погано навчаються.

Частина перших, як правило, є незначною. За неї в подальшому повинна взяти на себе повну відповідальність держава, тому що це – майбутня інтелектуальна еліта нації, новатори, інноватори. Друга група, найбільша – основа блискучого майбутнього для процвітання економіки України. Останню групу формують студенти, які роблять помилковий вибір, нестаранні й ліниві, а також нездатні до навчання у вищій школі. Про цю групу мова не йтиме (вона потребує окремого ґрунтовного дослідження їх поведінки й мотивації).

Але потрібно пам'ятати, що нині саме досягнення в галузі освіти й науки визначають динаміку економічного зростання, рівень розвитку інститутів інноваційної економіки і галузей народного господарства, а також місце України у світовому співтоваристві, інноваційній глобалізації.

Пріоритетним на сьогодні для управління інноваційною діяльністю в навчальних закладах є реалізація принципу інноваційності. Даний принцип передбачає наявність у керівників спрямованості на постійне оновлення освітнього процесу шляхом застосування освітніх інновацій. Забезпечується інноваційний принцип організаційно-управлінськими, фінансово-економічними та психолого-педагогічними змінами. До організаційно-управлінських змін в управлінні навчальними закладами, що виникають унаслідок інноваційної діяльності, належать:

- проектно-інноваційна модель управління, в якій керівник навчального закладу постійно підтримує діяльність авторів і учасників інноваційних проектів, що здійснюються на різних етапах інноваційного процесу в освітньому закладі;

економічне стимулювання педагогів-новаторів;

максимальне використання надбань світової науки та техніки в галузі освіти [12, с. 50].

Одним з методів управління стратегічним розвитком системи вищої освіти повинно бути створення організаційно-економічних регуляторів активізації інвестиційної діяльності у сфері освіти. Для довготермінового розвитку має бути здійснена інноваційно-технологічна модернізація потенціалу вищої школи. Реалізація цієї мети можлива лише за активного й ефективного використання всіх інших ресурсів, за умови їх зосередження на вирішенні найбільш значних для розвитку ВНЗ завдань та спрямованості на досягнення кінцевих результатів.

Потрібно відпрацювати ефективну взаємодію у ланцюгу «освіта – бізнес – інноваційна діяльність» та надання професійних консультацій шляхом налагодження чіткої організації «вузи – наукові дослідження – виробництво» [12, с. 52–53]. Разом з тим потрібно й надалі дотримуватися концепції «інноваційного трикутника», сутність якої полягає у швидкому та успішному запровадженні проривних інновацій в промисловості і вимагає співпраці трьох різних суб'єктів: споживач, розробник, винахідник [2, с. 14].

Таким чином, розвиток вищої освіти України потрібно розглядати як пріоритет державної політики, а в практиці сучасного бізнесу – як ключовий фактор конкурентоспроможності на ринку інновацій. Це викликано тим, що система вищої освіти формує інноваційний потенціал економіки і бере безпосередню участь в інноваційному процесі країни та за її межами. Інноваційні науково-виробничі комплекси на базі провідних ВНЗ України разом із інфраструктурними об'єктами навколо них, налагодженими зв'язками з бізнесовими структурами та науково-дослідними університетами дозволять забезпечити високу якість підготовки фахівців у сфері наукової й інноваційної діяльності.

В основі цих зв'язків має лежати колаборація, партнерство влади, науки і бізнесу з метою модернізації. Це дасть змогу напрацювати досвід, отримувати доступ до найбільш цікавих і перспективних технологій та напрацювань, запускати інноваційні проекти.

Наявність вдалої (успішної) практики взаємодії бізнесу та влади сприятиме залученню в перспективні інноваційних проектів від закордонних інвесторів. Так, українські ФПГ зацікавлені в розвитку високотехнологічних кластерів, але все ж вони бажать чітко прописаних норм, правил та напрямків інноваційного вектора розвитку, визначеного урядом. Наявність чіткої, недвозначної, реальної у застосуванні нормативно-правової бази та успішно працюючих інститутів влади сприятиме підвищенню рівня довіри та зміцненню співробітництва між бізнесом і владою.

Зазначенні інструменти та регулятори сприятимуть розбудові успішної національної інноваційної економіки. Інновації – це потенційна додана вартість, яку залежно від природи можна використати для якісного зростання.

Indicated tools and regulators will help promote the development of successful national innovative economy. An innovation is the potential value added that depending on the nature can be used for qualitative growth.

Однак, у цій справі не повинно бути ніяких «пауз» і тим паче парадоксів. Прагматизм організаційної та інституціональної дії разом із соціальною відповідальністю» [13, с. 52] повинні бути в основі інституціоналізації інноваційної економіки. Інституціоналізація сучасного господарського порядку в напрямку створення постіндустріального суспільства повинна враховувати особливості еволюції соціальних цінностей, які домінують у господарському порядку [14, с. 37].

ВИСНОВКИ

Отже, можемо зазначити, що процес формування сучасної інноваційної моделі економіки з урахуванням всіх рівнів економічної агрегації має бути невід'ємною складовою стратегії соціально-економічного розвитку України. Результатом створення такої моделі стане становлення принципово нової системи формування економічних ресурсів, орієнтованої на досягнення стратегічних цілей розвитку економіки і суспільства України.

Thus, we can note that the process of formation of modern innovative economic model, taking into account all levels of economic aggregation must be an integral part of strategy of socio-economic development of Ukraine. The result of creation of this model will be formation of a new system of forming economic resources focused on achieving strategic development of economy and society of Ukraine.

Незважаючи на масштабність наукових праць та досліджень, що вже зроблені науковцями, все ж важливо, в майбутньому провести дослідження, спрямовані на вивчення уявлень людей різних соціальних груп про справедливу та ефективну побудову суспільства і влади, мотивацій, інституціональних основ соціально-економічної поведінки, з тією метою, щоб на базі цього пізнання та закономірностей суспільного розвитку проводити подальші інституціональні перетворення на краще в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кириченко О. А. Інноваційний розвиток економіки в контексті сучасної теорії модернізації / О. А. Кириченко, Ю. І. Вигівська // Економіка та держава. – 2011. – № 7. – С. 13–16.
2. Інновації в Україні: Європейський досвід та рекомендації для України. – Т 3: Інновації в Україні: пропозиції до політичних заходів. Остаточний варіант (проект від 19.10.2011). – К.: Фенікс, 2011. – 76 с. – (Проект ЄС «Вдосконалення стратегії, політики та регулювання інновацій в Україні»).
3. Ковальчук Ю. А. Роль государственного регулирования и институциональной среды в условиях инновационной экономики / Ю. А. Ковальчук, С. Г. Поляков, И. М. Степнов // Инновации. – 2013. – № 3 (173). – С. 18–25.
4. Супрун Н. А. Эволюция витчизнаной модели корпоративного управления: монография / Н. А. Супрун; Государственный высший навчальный заклад «Киевский национальный экономический университет им. Вадима Гетьмана». – К.: КНЕУ, 2009. – 272 с.
5. Иноземцев В. Л. Наметившиеся воспроизводственные тенденции в мировом хозяйстве / И. Л. Иноземцев // Экономист. – 2000. – № 6. – С. 80–87.
6. Кіндзерський Ю. Інституціональні аспекти відтворення у контексті структурних трансформацій / Ю. Кіндзерський // Економіка України. – 2007. – № 2. – С. 4–12.
7. Фияксель Э. А. Анализ рынка малых инновационных предприятий Нижегородской области / Э. А. Фияксель, Н. Н. Бутрюмова // Инновации. – 2010. – № 10 (144). – С. 77–83.
8. Большой экономический словарь / под ред. А. Н. Азрилияна. – 7-е изд., доп. – М.: Ин-т новой экономики, 2010. – 1472 с.
9. Степаненко С. В. Інституціональний аналіз економічних систем (проблеми методології): монографія / Степаненко С. В. – К.: КНЕУ, 2008. – 312 с.
10. Модернізація України – наш стратегічний вибір: щорічне послання Президента України до Верховної Ради України. – К. [б. в.], 2011. – 416 с.
11. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів / авт.-упоряд.: Г. О. Андрощук, І. Б. Жиляев, Б. Г. Чижевський, М. М. Шевченко. – К.: Парламентське вид-во, 2009. – 632 с.
12. Краус Н. М. Інноваційна діяльність та венчурний капітал в системній модернізації національної економіки: монографія / Краус Н. М., Шевченко О. М. – Полтава: Дивосвіт, 2013. – 184 с.
13. Федулова Л. І. «Інноваційна пауза» та «інноваційний парадокс» України / Л. І. Федулова // Економист. – 2011. – № 10. – С. 46–52.
14. Вольчик В. В. Институциональные изменения в контексте модернизации хозяйственных порядков // В. В. Вольчик, В. В. Кот // Journal of institutional studies = Журнал институциональных исследований. – 2013. – Т. 5. – № 4. – С. 36–57.

REFERENCES

1. Kyrychenko O.A., Vyhiv's'ka Yu.I. Innovatsiynnyy rozvytok ekonomiky v konteksti suchasnoyi teoriiy modernizatsiyi [Innovative economy in the context of the modern theory of modernization]. *Ekonomika ta derzhava*, 2011, no. 7, pp. 13-16 [in Ukrainian].
2. Innovatsiyi v Ukraini: propozytsiyi do politychnykh zakhodiv [Innovation in Ukraine: proposals for political action]. Kyiv, Feniks, Innovatsiyi v Ukraini: Yevropeys'kyi dosvid ta rekomendatsiyi dlya Ukrainy, 2011, 76 p. [in Ukrainian].
3. Kovalevychuk Yu.A., Poljakov S.G., Stepnov I.M. Rol' gosudarstvennogo regulirovaniya i institucional'noj sredy v uslovijah innovacionnoj ekonomiki [The role of government regulation and institutional environment under the conditions of innovative economy]. *Innovacii*, 2013, no. 3 (173), pp. 18-25 [in Russian].
4. Suprun N.A. Evolyutsiya vitchyznyanoi modeli korporatyvnoho upravlinnya [The evolution of the national model of corporate governance]. *Derzhavnyy vyshchyy navchal'nyy zaklad "Kyivskyy natsional'nyy ekonomichnyy un-t im. Vadyma Het'mana"*, Kyiv, KNEU, 2009, 272 p. [in Ukrainian].
5. Inozemcev V.L. Nametivshiesia vosproizvodstvennye tendencii v mirovom hozjajstve [Reproductive emerging trends in the world economy]. *Ekonomist*, 2000, no. 6, pp. 80-87 [in Russian].
6. Kindzerskiy Yu. Instyuttsional'ni aspekty vidtorennya u konteksti strukturnykh transformatsiy [Institutional aspects of reproduction in the context of structural transformations]. *Ekonomika Ukrainy*, 2007, no. 2, pp. 4-12 [in Ukrainian].
7. Fiyaksel' E.A., Butryumova N.N. Analiz rynku malyh innovatsionnykh predpriyatij Nizhegorodskoy oblasti [Analysis of the market of small innovative enterprises of Nizhny Novgorod Region]. *Innovacii*, 2010, no. 10 (144), pp. 77-83 [in Russian].
8. Azriiliyana A.N. Bol'shoj ekonomicheskij slovar' [A large economic dictionary]. Moscow, In-t novoy ekonomiki, 2010, 1472 p. [in Russian].
9. Stepanenko S.V. Instyuttsional'nyy analiz ekonomichnykh system (problemy metodologiyi) [Institutional analysis of economic systems (methodological problems)]. Kyiv, KNEU, 2008, 312 p. [in Ukrainian].
10. Modernization of Ukraine - our strategic choice: the annual message of the President of Ukraine to the Verkhovna Rada of Ukraine. Kyiv, 2011, 416 p. [in Ukrainian].
11. Androschuk H.O., Zhylayev I.B., Chyzhevs'kyi V.H., Shevchenko M.M. Stratehiya innovatsiynoho rozvytku Ukrainy na 2010–2020 roky v umovakh hlobalizatsiynnykh vyklykiv [The strategy of innovative development of Ukraine for 2010–2020 under the conditions of global challenges]. Kyiv, Parlaments'ke vyd-vo, 2009, 632 p. [in Ukrainian].
12. Kraus N.M., Shevchenko O.M. Innovatsiyna diyal'nist' ta venchurnyy kapital v systemniy modernizatsiyi natsional'noyi ekonomiky [Innovative activities and venture capital in the system of modernization of the national economy]. Poltava, Dvovsvit, 2013, 184 p. [in Ukrainian].
13. Fedulova L.I. "Innovatsiyna pauza" ta "innovatsiynnyy paradox" Ukrainy ["Innovative pause" and "innovation paradox" of Ukraine]. *Ekonomist*, 2011, no. 10, pp. 46-52 [in Ukrainian].
14. Vol'chik V.V., Kot V.V. Instyuttsional'nye izmeneniya v kontekste modernizatsiyi hozjajstvennykh porjadkov [Institutional changes in the context of the modernization of the economic orders]. *Zhurnal instyuttsional'nykh issledovaniy*, 2013, vol. 5, no. 4, pp. 36–57 [in Russian].